

Sygnatura akt I Ns 263/20

POSTANOWIENIE

Dnia 8 kwietnia 2022 r.

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Marek Dziwiński

Protokolant Magdalena Mastej

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2022 r. w Kamiennej Górze

na rozprawie sprawy z wniosku M. W.

przy udziale M. G. (1), B. G.

o stwierdzenie nabycia spadku po M. M. (1) i otwarcie i ogłoszenie testamentu

I uchyla akt poświadczenia dziedziczenia z dnia 04.11.2020 r. zarejestrowany w Rejestrze Spadkowym pod numerem (...);

II stwierdza, że spadek po M. M. (1)

zmarłym dnia 04.10.2020 r. w K.,

mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w K.,

na podstawie testamentu notarialnego z dnia 06.11.2015 r. z dobrodziejstwem inwentarza nabyła:

- M. W. c. M. i J. – w całości,

III ustala, że wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania ponoszą koszty postępowania stosownie do swojego udziału w sprawie;

IV przyznaje adw. Ł. B. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze) kwotę 885,60 zł tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji pełnomocnika z urzędu (kwota 165,60 zł stanowi podatek VAT).

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. W., po sprecyzowaniu k. 23, wniosła o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia po M. M. (1), otwarcie i ogłoszenie testamentu z dnia 6.11.2015 r. sporządzonego przez M. M. (1) oraz stwierdzenie, że spadek po M. M. (1), którego ostatnie miejsce zwykłego pobytu było w K. przy ulicy (...), w całości nabyła M. W..

Wnioskodawczyni podała, że spadkodawca M. M. (1) zmarł w dniu 4 października 2020 roku będąc kawalerem. Wnioskodawczyni wskazała, że spadkodawca pozostawił testament, w którym w całości do spadku powołał swoją kuzynkę M. W.. Wnioskodawczyni wyjaśniła, że testament ten nie był odwołany i nie było innych testamentów.

Uczestniczka postępowania M. G. (1) kwestionując ważność testamentu wniosła o oddalenie wniosku. Uczestniczka postępowania podniosła, że jej zmarły brat – spadkodawca M. M. (1) – miał zaburzenia świadomości spowodowane piciem alkoholu.

Uczestniczka postępowania B. G. (1) poparła stanowisko uczestniczki postępowania M. G. (1).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. M. (1), syn A. i M., urodzony (...) w K., zmarł w dniu 4 października 2020 r. w K..

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 4.

M. M. (1) ostatnio na stałe mieszkał w K..

(okoliczność bezsporna)

M. M. (1) leczył się na choroby związane z układem krążenia, a także z drętwieniem ręki.

Dowody: dokumentacja medyczna M. M. k. 138.

W dniu 6 listopada 2015 r., przed notariuszem I. B. (1), został sporządzony testament, mocą którego M. M. (1) do całości spadku powołał M. W., wydziedziczając swoją siostrę M. G. (1) oraz siostrzenicę B. G. (1). Testator zrezygnował przy tym z możliwości zarejestrowania testamentu w notarialnym rejestrze testamentów (...).

Dowód: testament k. 4.

W czasie sporządzania testamentu M. M. (1) był już od kilku lat skonfliktowany ze swoją siostrą M. G. (1). Ich spór dotyczył przede wszystkim kwestii sprawowania opieki nad matką, a także podziału spadków po ich bracie J. M., a następnie – po matce.

(okoliczności bezsporna)

Przed sporządzeniem testamentu M. M. (1) zasięgał porady prawnej u adwokat C. R.. M. M. (1) chciał sporządzić testament i powołać do dziedziczenia jedną osobę. Opowiedział adwokatce o konflikcie ze swoją siostrą. Przyszedł schludnie ubrany. Nie sprawiał wrażenia, aby był nieświadomy swoich decyzji, był przez kogoś naciskany bądź znajdował się pod wpływem alkoholu. Współpracował z adwokatką, przynosił wymagane dokumenty.

Po pewnym czasie M. M. (1) ponownie udał się po poradę prawną do adwokat C. R.. Pani mecenas ponownie nie odniosła wrażenia, aby M. M. (1) był pod wpływem alkoholu.

Dowód: zeznania świadka C. R. z 9.07.2021 r. e-protokół rozprawy od 00:09:21 do 00:24:33.

M. M. (1) w chwili śmierci był kawalerem, nie miał dzieci. Jego rodzice zmarli przed nim. Pozostawił siostrę M. G. (1).

Bezsporne, a nadto: zapewnienie spadkowe M. W. z 23.04.2021 r. e-protokół rozprawy od 00:06:34 do 00:15:49 oraz z dnia 8.04.2022 r. e-protokół rozprawy od 00:16:09 do 00:30:42.

W dniu 4 listopada 2020 r. M. G. (1) odrzuciła spadek po M. M. (1). W tym samym dniu jej córka – B. G. (1) przyjęła z dobrodziejstwem inwentarza spadek po M. M. (1), a notariusz sporządził akt poświadczenia dziedziczenia, który zarejestrowano w Rejestrze Spadkowym pod numerem (...).

Dowody: protokoły z przyjęcia oświadczeń spadkowych k. 2-3 akt I N 488/20 oraz k. 2-3 akt I N 487/20, wydruk z rejestru spadkowego.

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny został ustalony głównie na podstawie dowodów z dokumentów w postaci aktu zgonu spadkodawcy, testamentu notarialnego, oświadczeń spadkowych, aktu poświadczenia dziedziczenia, jak również zeznań świadków oraz zapewnień spadkowych stron. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że autentyczność żadnego dokumentu nie była kwestionowana, a nadto nie budziła wątpliwości.

Stosownie do art. 678 k.p.c. jeżeli stwierdzone zostało nabycie spadku albo zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia po osobie uznanej za zmarłą lub której zgon został stwierdzony postanowieniem sądu, a postanowienie o uznaniu tej osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu jej zgonu zostało uchylone, sąd spadku z urzędu uchyli postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo akt poświadczenia dziedziczenia. Zgodnie z przepisem art. 679 § 1 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Spadkodawca M. M. (1) zmarł w dniu 4 października 2020 r. Uczestniczka postępowania M. G. (1) w dniu 4 listopada 2020 r. odrzuciła spadek po M. M. (1). W tym samym dniu jej córka – B. G. (1) przyjęła z dobrodziejstwem inwentarza spadek po M. M. (1), a notariusz sporządził akt poświadczenia dziedziczenia, który zarejestrowano w Rejestrze Spadkowym pod numerem (...).

Tymczasem na około 5 lat przed śmiercią spadkodawcy tj. w dniu 6 listopada 2015 r. M. M. (1) przed notariuszem sporządził testament, w którym do całości spadku powołał swoją kuzynkę M. W.. Należy wskazać, że testament ten nie został zarejestrowany notarialnym rejestrze testamentów (...).

W myśl art. 926 § 1 i 2 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Należy zatem stwierdzić, że do dziedziczenia ustawowego dochodzi dopiero w sytuacji braku pozostawienia przez spadkodawcę ważnego testamentu.

Uczestniczki postępowania podniosły zarzut nieważności testamentu. Jak stanowi przepis art. 945 § 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony:

- 1) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- 2) pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści;
- 3) pod wpływem groźby.

W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku sąd samodzielnie rozstrzyga w przedmiocie autentyczności testamentu, jego ważności, skuteczności odwołania, wad oświadczenia woli spadkodawcy i innych zarzutów podnoszonych przez uczestników postępowania (szerzej w: Wiśniewski Tadeusz (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Art. 506–729, Opublikowano: WKP 2021).

Oceniając zebrane w sprawie dowody, sąd doszedł do przekonania, że zarzut nieważności testamentu M. M. (1) nie zasługiwał na uwzględnienie. W pierwszej kolejności wypada zwrócić uwagę na to, że testament M. M. (1) był testamentem notarialnym. Wprawdzie zeznający w sprawie świadek I. B. (2) nie pamiętał przebiegu czynności notarialnej z udziałem M. M. (1) w dniu 6.11.2015 r., jednak z dużym prawdopodobieństwem można zakładać, że notariusz ten przeprowadził wymaganą przepisami prawa procedurę z udziałem osób dokonujących czynności prawnych w kancelarii notarialnej (odczytano akt, upewniono się co do rozumienia jego treści itp.). W akcie notarialnym odnotowano fakt odczytania aktu notarialnego przed jego podpisaniem. Za świadomością M. M. (1) przy wyrażeniu ostatniej woli przemawia także fakt jego skonfliktowania z siostrą i siostrzenicą. Spadkodawca bowiem już na kilka lat przed sporządzeniem testamentu był skłócony z siostrą na tle opieki nad matką oraz działu spadku po bracie. Konflikt z siostrą niewątpliwie wywołał u M. M. (1) potrzebę dokonania rozrządzeń na wypadek swojej śmierci. Nawet okoliczności przytaczane przez uczestniczkę M. G. w zeznaniach złożonych 8 kwietnia 2022 roku wskazują na jego normalne funkcjonowanie – uczestniczenie w wielu postępowaniach sądowych, decydowanie o nieruchomości matki, rzekoma chęć jej ubezwłasnowolnienia, zarobkowanie, posiadanie prawa jazdy i samochodu. Trzeba dodać,

że zeznająca w sprawie osoba postronna - C. R., u której spadkodawca zasięgał porad prawnych przed spisaniem „ostatniej woli”, nie odniosła wrażenia, aby M. M. (1) był nieświadomy swoich wyborów, był przez kogoś naciskany lub miał problemy alkoholowe. Zeznania C. R. uznano za w pełni wiarygodne; nie łączyły ją z M. M. (1) jakiegokolwiek zależności finansowe - udzielała ona jedynie nieodpłatnych porad prawnych. Również w ocenie wnioskodawczyni oraz jej córki – świadka P. W., spadkodawca nie chorował na tle psychicznym. Co więcej – nawet zawnioskowany do przesłuchania przez uczestniczki – świadek R. B. nic nie wiedziała o rzekomych problemach psychicznych bądź alkoholowych M. M. (1). Twierdzenia uczestniczek o tych okolicznościach są dowodowo odosobnione. Okoliczności takich nie potwierdzają dokumenty z leczenia M. M. (1). Z dokumentacji medycznej M. M. (1) wynikały jedynie jego problemy zdrowotne z sercem, ciśnieniem oraz drętwieniem ręki. Brak było natomiast dokumentacji z leczenia M. M. z (...) Centrum (...) w K. (k.151) oraz (...) (k.160), gdzie według uczestniczki B. G. (1) spadkodawca miał się leczyć. Również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w K. nie odnotowała w swoim rejestrze osoby M. M. (1) (k.153). Jedynie sekcja zwłok M. M. (1) potwierdziła, że chwili śmierci M. M. (1) znajdował się w stanie nietrzeźwości. Dowód ten odnosi się do stanu faktycznego z 2020 roku i nie sposób na jego podstawie wnioskować, że spadkodawca miał problemy alkoholowe w czasie sporządzania testamentu. W oparciu o zgromadzoną dokumentację medyczną z leczenia spadkodawcy wydanie opinii psychiatrycznej na temat jego stanu zdrowia psychicznego w 2015 roku było niemożliwe. Innymi słowy, skoro w dokumentacji medycznej M. M. brak było jakichkolwiek odniesień do jego ewentualnych problemów co do zdolności testowania, to przeprowadzenie zawnioskowanego przez B. G. dowodu z opinii biegłego psychiatry - w okolicznościach sprawy - było niemożliwe. Biegły na podstawie tych tylko dokumentów medycznych nie mógłby ocenić zdolności do wyrażenia ostatniej woli przez M. M.. Przeprowadzenie takiego dowodu prowadziłoby także do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. W myśl przepisów art. 235¹ § 1 pkt 4 i 5 k.p.c. sąd może pominąć dowód niemożliwy do przeprowadzenia bądź zmierzający do przedłużenia postępowania.

Z tych względów nie było podstaw do zakwestionowania ważności testamentu M. M. (1) z dnia 6 listopada 2015 roku. Pozostawienie ważnego testamentu spadkodawcy ma zatem pierwszeństwo przed dziedziczeniem z mocy ustawy. W związku z powyższym należało na podstawie art. 678 k.p.c. uchylić Akt Poświadczenia Dziedziczenia po zmarłym w dniu 4 października 2020 r. M. M. (1), zarejestrowanym w Rejestrze Spadkowym pod numerem (...), a także stwierdzić, że spadek po M. M. (1), na podstawie testamentu notarialnego z dnia 6.11.2015 r. z dobrodziejstwem inwentarza nabyła M. W..

W pkt. III sentencji postanowienia orzeczono o kosztach postępowania na podstawie ogólnej zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c.

O wynagrodzeniu ustanowionego dla uczestniczki postępowania pełnomocnika z urzędu – adwokata Ł. B. orzeczono na podstawie § 6 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, podwyższając wynagrodzenie o podatek VAT.